

Asia: VN/724/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023–2027 annettavasta laista

Asumisneuvonnan nykytila

Millaista asumisneuvontaa toimialueellanne on saatavilla?

Nuorille on valtakunnallisesti tarjolla kuntien ja vuokratyöyhtiöiden lisäksi nuorisoasuntoyhdistysten (NAL-paikallisyhdistykset) tarjoamaa tukea ja ohjausta asumiseen ja arjenhallintaan. NAL-paikallisyhdistykset tarjoavat asumiseen liittyvää ohjausta ja neuvontaa nuorisoasuntojen asukkaille ja muille paikkakunnan 18-29-vuotiaille nuorille.

Nuorille on tarjolla neuvontaa myös Ohjaamoissa. Osassa Ohjaamoista asumisneuvonta kuuluu osana Ohjaamon työntekijän työnkuvaan ja osassa neuvontaa toteutetaan yhteistyössä paikallisen nuorisoasuntoyhdistyksen kanssa.

Mitä tarpeita asumisneuvonnan saatavuuden parantamiseen tai kehittämiseen olisi toimialueellanne?

Nuorten asumisneuvonnan osalta puutteita on etenkin niillä paikkakunnilla, joissa ei ole Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistystoimintaa. Tällaisia paikkoja on esimerkiksi Pohjanmaalla ja Kaakkois-Suomessa. Olemme lähteneet korjaamaan tilannetta kehittämällä digitaalisen neuvonnan valtakunnallisia kanavia sekä kouluttamalla paikallisten Ohjaamojen henkilöstöä nuorten asumiseen liittyen.

Nuorten parissa tekemämme työn kautta olemme huomanneet, että nuoret harvoin hakevat neuvoa oma-aloitteisesti, varsinkaan heille ennestään tuntemattomilta toimijoilta. Nuorten asumisneuvontaa tulisi ehdottomasti kehittää sellaiseen suuntaan, jossa palveluissa on matala kynnyks, ja palvelut ovat saatavilla siellä, missä nuoret ovat. Näin voimme parhaiten tavoittaa nuoria silloin, kun asumisen ongelmat eivät ole vielä kehittyneet vakaviksi.

Palveluiden saatavuuteen ja matalaan kynnykseen liittyy vahvasti myös digitaaliset palvelut. Yhä useampi nuori etsii apua verkosta. Digitaalisia asumisneuvonnan palveluita on ehdottomasti

kehitettävä, ja niidenkin tulisi olla mahdollisuuksien mukaan hyvin matalakynnyksisiä ja nopeita sekä tarvittaessa anonyymejä. Olisi myös tärkeää, että digitaalisia asumisneuvonnan palveluita markkinoitaisiin asianmukaisin keinoin sellaisilla alustoilla, joissa nuoretkin ovat.

Nuorten asumisneuvonnassa tulisi huomioida nuorten asumisen erityispiirteet. Nuorten elämäntilanteet ovat hyvin vaihtelevia, ja nuoret muuttavat usein. Nuoret muuttavat myös paikkakunnalta toiselle enemmän kuin muut ihmisryhmät. Palveluita suunniteltaessa tulisikin ottaa huomioon sellaiset tilanteet, jossa nuori on muuttamassa pois palvelun alueelta. Tämä vaatii kuntarajoista riippumatonta palvelua tai eri palveluntarjoajien tiivistä yhteistyötä.

Mikä on organisaationne oma rooli asumisneuvonnassa?

Nuorisoasuntoliitto NAL ry ja NAL-paikallisyhdistykset ovat kehittäneet ja toteuttaneet asumisneuvontaa nuorille jo 20 vuoden ajan.

Nuorisoasuntojen yhteydessä tarjottava asumiseen liittyvä ohjaus sisältää opastusta asumisen kaaren eri vaiheissa erityisesti nuorille, joilla ei ole kokemusta itsenäisestä asumisesta, tai elämän- ja arjenhallintaan liittyy haasteita.

Nuorisoasuntojen asumisohjaajat osallistuvat asukasvalintaan haastatteleamalla erityistä tukea tarvitsevat asukkaat ja asukkaat myös perehdytetään asumisen alussa. Vuokranmaksuun liittyvä seuranta on nuorisoasunnoilla ennakoivaa ja kokonaisvaltaista. Tuttu asumisohjaaja on yhteydessä nuoreen jo vuokran ollessa myöhässä ennen kuin vuokravelkaa ehtii edes kertyä. Tällä toimintamallilla estetään nuorten asumisen ongelmia ja velkaantumista sellaisilla nuorilla, joilla havaitaan riski asumisen ongelmille.

Nuorisoasuntojen yhteydessä toteutettavan asumisneuvonnan ja -ohjauksen avulla tavoitetaan myös nuoria, jotka ovat palvelujen ulkopuolella. Asumisen ongelmien kautta otetaan yhteys nuoreen, mutta usein taustalta paljastuu mielenterveyden ongelmia, neuropsykiatrisia haasteita tai elämänhallinnan haasteita, jolloin nuori voidaan ohjata rinnalla kulkien hänelle sopivan palvelun piiriin.

Lain tavoitteet

Miten hyvin esitysluonnos onnistuisi arvionne mukaan parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta toimialueellanne tai yleisesti?

Mielestämme esitysluonnos onnistuisi parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta hyvin, etenkin yksityisissä vuokra-asunnoissa asuvien osalta. On kuitenkin tärkeä huomioida myös se, miten erilaisissa asumismuodoissa asuvat ihmiset saavat tiedon asumisneuvontapalveluista. Palveluiden markkinoinnissa ja niistä tiedottamisessa tulisi kiinnittää erityisesti huomiota yksityisissä vuokra-asunnoissa asuviin. Yhteydenoton tulisi olla tasavertaisen helppoa riippumatta siitä, mikä on yhteydenottajan asumismuoto.

On erityisen hyvä, että avustus kattaa peräti 80% asumisneuvonnan kustannuksista. Tämä kannustaa sellaisiakin kuntia aloittamaan asumisneuvontatoiminnan, joissa sitä ei ole aikaisemmin ollut. Pidämme tärkeänä, että asumisneuvonnan saatavuus on alueellisesti tasavertaista.

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan onnistuisi edistämään asumisneuvonnan laajentamista kaikkiin asukkaisiin asunnon hallintaperusteesta riippumatta?

Esitysluonnoksessa on kiinnitetty onnistuneesti erityistä huomiota siihen, että asumisneuvonta laajenisi kaikkiin asukkaisiin asunnon hallintaperusteesta riippumatta.

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan mahdollistaisi erityisten asukasryhmien (mm. nuoret, maahanmuuttajat) tarpeisiin vastaamisen?

Esitysluonnoksessa on onnistuneesti huomioitu järjestölähtöisen tekemän työn rooli sekä rahoituksen turvaaminen. Järjestöjen tekemä asumista tukeva työ tulee jatkossakin täydentämään kuntien järjestämää asumisneuvontaa.

Nuorisواسuntoliitto NAL ry:llä ja sen paikallisyhdistyksillä on pitkä kokemus nuorten asumisneuvonnasta, ja toivommekin, että erityisosaamista tullaan hyödyntämään alueellisissa asumisen palveluiden verkostoissa.

Kohdassa ”Mitä tarpeita asumisneuvonnan saatavuuden parantamiseen tai kehittämiseen olisi toimialueellanne?” olemme nostaneet esiin nuorten erityistarpeita.

Asumisneuvonnan järjestämisessä nuorille on kiinnitettävä erityistä huomiota matalaan kynnykseen sekä palvelun markkinointiin ja tarjoamiseen siellä, missä nuoret ovat. Nuoret etsivät tietoa verkosta ja erityisesti sosiaalisen median kanavista. Nuoret tavoittavan asumisneuvonnan on oltava tarjolla digitaalisesti. Nuoret myös muuttavat paikkakunnalta toiselle enemmän kuin muut väestöryhmät. Nuorten elämäntilanteisiin vastaaminen vaatii kuntarajoista riippumatonta palvelua tai eri palveluntarjoajien välistä tiivistä yhteistyötä.

Vaikutukset alueellanne

Millaisia vaikutuksia esityksellä olisi organisaatiossanne järjestettävään asumisneuvontaan tai asumisen ohjaukseen ja sen rahoitukseen?

Esitys tukee tehokkaasti asumisneuvonnan laajentamista uusille alueille ja kaikille asumismuodoille, mutta samaan aikaan se mahdollistaa järjestöjen STEA-rahoitteisen asumista tukevan työn.

NAL-paikallisyhdistyksillä on pitkä kokemus asumisneuvonnan toteutuksesta ja erityisosaamista nuorten itsenäistymisen tukemisesta. Kunnilla on mahdollisuus hyödyntää NAL-paikallisyhdistysten osaamista ostopalveluna.

Järjestettäisiinkö asumisneuvontaa jatkossa arvionne mukaan (a) kunnan omana työnä vai (b) ostopalveluna (minkä tahojen kanssa)?

Toteutustapa tulee varmasti vaihtelemaan eri kunnissa. Tälläkin hetkellä osa kunnista järjestää asumisneuvontaa ostopalveluna tai tukemalla toimintaa järjestöavustuksilla.

Kannustamme etenkin sellaisia kuntia hyödyntämään ostopalveluita, joissa ei aikaisemmin ole ollut asumisneuvontapalveluita. Paikallisilla järjestötoimijoilla on pitkäaikainen erityisosaaminen asumisen palveluista.

Avustuksen käyttötarkoitukset

Asumisneuvonta Suomessa -selvityksen (2019) mukaan ARA-kantaa koskevat valtionavustukset (0,9 miljoonaa vuosittain) ovat kattaneet 11 % asumisneuvonnan kokonaisrahoituksesta. Vuonna 2022 myönnettävissä on 3 miljoonaa euroa, joka kohdennetaan asumisneuvonnan laajentamiseen ja kehittämiseen. Nyt lausuntokierroksella olevan esitysluonnoksen mukaan vuoden 2023 alusta lähtien myönnettävissä olisi 4 miljoonaa euroa, josta voitaisiin avustusta kohdentaa myös olemassa olevan asumisneuvonnan kuluihin. Kannatatteko tätä ratkaisua vai tulisiko avustusta jatkossakin myöntää vain uuteen asumisneuvontapalveluun ja asumisneuvontapalvelun laajentamiseen tai kehittämiseen? Miksi?

Olisi tärkeää selventää avustusehtoihin, kuinka pitkälle ajalle avustusta voidaan myöntää yksittäiselle toimijalle. Asumisneuvontapalveluiden laajentamiseen, kehittämiseen ja toiminnan vakiinnuttamiseen kuluu useampi vuosi, eikä kaikkea tätä ole realistista toteuttaa esimerkiksi yhden vuoden tukisummalla.

Avustusta pitäisi voida jossain määrin kohdentaa myös olemassa olevan asumisneuvonnan kuluihin. Asumisneuvontaan tarvitaan etenkin henkilöstöresurssia myös palvelun vakiinnuttua. Asumisneuvonta on kustannustehokasta, mutta erityisesti yksityisten vuokra-asuntojen osalta häätöjen ennaltaehkäisyllä saavutetut säästöt eivät kohdistu suoraan asumisneuvonnan järjestäjälle vaan jakautuvat laajemmin yhteiskunnan toimintoihin.

Vapaa sana

Mitä muuta haluatte lausua esitysluonnoksesta? Tässä voi myös antaa mahdolliset pykäläkohtaiset kommentit.

4 § Hyväksyttävät kustannukset

Järjestöjen tekemän asumisohjauksen ja lakiesityksen mukaisen asumisneuvonnan välisen terminologian selkeyttämiseksi esitämme, että laissa asumisneuvonnan tukemisesta käytetään palvelusta johdonmukaisesti termiä neuvonta.

Esitämme 4 § tekstiin seuraavaa muutosta:

Hyväksyttävät kustannukset voivat sisältää:

- 1) asumiseen liittyvää talousneuvontaa;
- 2) asumisen häiriöihin liittyvää neuvontaa;
- 3) asunnon ylläpitoon liittyvää neuvontaa;
- 4) asumisen turvaamiseen liittyvää muuta neuvontaa;
- 5) asukkaan ohjaamista muiden palveluiden piiriin; sekä
- 6) asumisneuvonnan kehittämistä.

Lakiesityksessä todetaan, että kunnat voivat hankkia palvelua kolmannelta osapuolelta. Hankintalain oikean soveltamisen turvaamiseksi olisi hyvä, että lakiesityksessä tai sen perusteluissa otettaisiin kantaa siihen, onko asumisneuvonta hankintalain 107 § tarkoittama sosiaali- ja terveystalouden tai muu erityinen palvelu.

Tervala Miisa
Nuorisoasuntoliitto ry